

Fra to skoler
til én

Etableringen af
Århus Købmandsskole

AARHUS
BUSINESS
COLLEGE

I 2025 fylder Aarhus Business College 160 år. I den anledning vil der her blive beskrevet et afgørende kapitel af skolens historie: Fusionen mellem de to oprindelige skoler i 1970: Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole, der før 1942 hed Aarhus Handelsforenings Aftenskole, og Århus Købmandsskole-Århus Handelsgymnasium, der før 1958 hed Den jydsk Handelshøjskole.

Aarhus Handelsforenings Aftenskole blev oprettet i 1865, og første undervisningsaften var den 8. marts. Det er denne dato, Aarhus Business College markerer ved dets jubilæer. Aftenundervisningen blev efterhånden afløst af dagundervisning, og først i 1962 fik skolen sin egen bygning - i Vester Allé -, da man overtog den tidligere Christiansgades Skole fra Aarhus Kommune. Skolen var frem til 1970 kendt som lærlingeskolen, idet skolens elever havde en læreplads.

Den jydsk Handelshøjskole blev oprettet i 1905 i sin egen flotte Hack Kampmann-nybygning i Hans Broges Gade. Den kaldte sig handelshøjskole, idet eleverne havde gennemført deres lærlingeuddannelse, inden de søgte ind på skolens halvårige og helårige kurser. I 1929 blev det toårige kursus til højere handelseksamen oprettet. I 1939 fulgte HD-studiet, som i 1951 blev suppleret med HA-studiet og i 1955 med korrespondentstudiet. Disse videregående studier blev udskilt i 1956, da Handelshøjskolen i Aarhus blev etableret som en selvstændig videregående uddannelsesinstitution. Tilbage var der handelseksamen og højere handelseksamen, og derfor blev det betragtet som naturligt at ændre navnet på skolen fra handelshøjskole til købmandsskole, da dette var navnet på den store fine skole i København.

I løbet af 1960'ernes højkonjunktur skete der voldsomt mange samfundsmæssige og uddannelsespolitiske ændringer, der betød, at det blev mere og mere irrationelt at have to handelsskoler i byen. Det er især processen frem til fusionen i 1970, men også hvad denne betød for den videre udvikling, der vil blive beskrevet i det følgende.

Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole 100 år 1965

Det var noget af et jubilæum, som Århus Handelsstandsforening stablede på benene i 1965 for at fejre, at foreningens skole blev 100 år. Det var dog også landets ældste eksisterende handelsskole, så selv Post- og Telegrafvæsenet fejrede jubilæet med et frimærke. Skolen var foreningsejet, og det var toppen af det århusianske handelsborgerskab, som udgjorde foreningens

bestyrelse, og som var værter ved den store tredelte fest: Først reception på skolen om formiddagen med en række gæster fra hele landet med den socialdemokratiske undervisningsminister, K.B. Andersen, i spidsen. Så frokost for en række inviterede lokale honoratiore, højere embedsmænd og skolens medarbejdere. Frokosten fandt sted hos naboen, Frimurerlogen, samtidig med en særskilt frokost for bestyrelsens fruer samt fruer til de inviterede embedsmænd fra Undervisningsministeriet på Sjette Frederiks Kro. Ja, kønsrollerne lå rimelig fast på dette tidspunkt. Om aftenen var der gallamiddag på Hotel Royal for bestyrelse og forstander, Ejnar Schmidt, samt eksterne gæster. Alle med fruer. Der var kun inviteret en enkelt af lærerne, nemlig formanden for lærerkollegiet, Ejnar Kristensen. Alt dette gav præg af, at på den gamle lærlingeskole dyrkede man i høj grad de konservative værdier. Borgerskabet sad trygt og godt på toppen af byens piedestal.

Og det var ikke anderledes på Århus Købmandsskole—Århus Handelsgymnasium. For selv om skolen var en selvejende institution, så havde Aarhus Handelsstandsforening også styr på denne, da alle Århus Købmandsskoles bestyrelsesmedlemmer blev udpeget af Aarhus Handelsstandsforening (fire af Handelsstandsforeningens bestyrelse og to på foreningens generalforsamling). Til forskel fra den lokale lærlingeskole havde Den jydsk Handelshøjskole oprindeligt været hele Jyllands skole, og var etableret gennem et samarbejde

Aarhus Handelsstandsforenings bestyrelse 8/3 65

Bagerst fra venstre: Konsul Harris, direktør Valentin-Hjorth, direktør Witt, købmand Herman Salling. Forrest fra venstre: Direktør Rydahl Petersen, grosserer Henry J. Jakobsen og isenkræmmer Marstrand. Forrest til højre: Foreningens direktør, Edvard Berg.

I 1969-70 var grosserer N.C. Nielsen og købmand Hermansen medlemmer af bestyrelsen i stedet for Salling og Marstrand. Den sidstnævnte var medlem af bestyrelsen for Århus Købmandsskole-Århus Handelsgymnasium frem til 1970.

mellem Aarhus Handelsforening og Den Jydske Handelsstands Centralforening. Bestyrelsessammensætningen afspejlede dette frem til 50'erne, hvor det blev mere og mere almindeligt, at andre jyske købstæders handelsskoler etablerede kurser til både handelseksamen og højere handelseksamen. I 1965 var antallet af skoler i Jylland med højere handelseksamen oppe på syv, og dermed blev skolen efterhånden mere og mere en ren Århus-skole med elever fra Århus og byens omegn i bred forstand. Højere Handelseksamen blev først bredt ud til alle danske handelsskoler i 1982.

Fremtiden for Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole så lys ud i 1965, og formanden, Henry J. Jakobsen, bebudede, at foreningen ville udvide med en ny lærlingskole for at kunne opfylde efterspørgslen fra erhvervslivet på uddannelsespladser. I 1966 offentliggjordes, at foreningen ville bygge en ny skole på Viemosevej i Viby. Dog kom der nogle bump på vejen frem mod 1970, og det havde man måske allerede en anelse om i 1965?

Inden for uddannelsespolitikken rådede der knapt så konservative værdier som på Handelsstandsforeningens skole i Århus.

Ny lovgivning inden for erhvervsskoleområdet

Efterkrigstiden blev en periode med reformer i dansk politik. Det tog lidt tid, inden man for alvor kom i gang, men så gik det til gengæld også stærkt. I flæng kan nævnes:

- Et højt investeringsniveau i dansk landbrug og industri – i begyndelsen hjulpet på vej af Marshallhjælpen, senere af investeringsfremmende afskrivningsregler
- Ny grundlov
- Lov om folkepension
- Ny folkeskolelov med udligning mellem land og by
- Tilslutning til de europæiske markedsdannelser
- Lov om offentlig forsorg
- Udvidelse af skattegrundlaget for at have mulighed for væksten i de offentlige investeringer
- Investeringer i erhvervsuddannelser, gymnasieuddannelser og videregående uddannelser
- Kommunalreform
- m.m.

Heriblandt blev der vedtaget to love, som var styrende for handelsskolen:

- Lov om godkendelse af handelsskoler, tekniske skoler samt maskinmester- og maskinistiskoler og tilskud m.v. til disse skoler af 4/6 1964.
- Lov om undervisningen på de godkendte handelsskoler af 26/5 1965.

Disse to love afløste Lov om Handelsskoler af 23/6 1920, hvori det lød: ”*Berettigede til at opnå statstilskud efter de i denne lov indeholdte regler er de handelsskoler, der fyldestgør følgende betingelser: at skolen enten ejes af en Handelsorganisation og drives for dennes regning, eller at den er organiseret som en af Handelsministeren anerkendt selvejende eller privat institution*”.

De nye love var grundlaget for, at staten øgede sit tilskud helt op til 100 procent. Men der var nogle betingelser for den øgede statsstøtte. Disse blev formuleret i 1964-lovens § 4 og 6:

Skoler er berettiget til at oppebære driftstilskud af statskassen, såfremt skolen er organiseret som en selvejende institution på et betryggende økonomisk grundlag. Driftstilskud til anden undervisning [end lærlingeundervisning], der afsluttes med en statskontrolleret prøve eller eksamen, fastsættes, såfremt skolen er en selvejende institution, således, at de med undervisningen forbundne udgifter dækkes fuldt ud af staten. Såfremt skolen ikke er en selvejende institution, yder staten driftstilskud til den nævnte undervisning med 84 procent af de med undervisningen forbundne udgifter.

Ovenstående kunne nok give problemer for den gamle skole, og kombineret med de unges ændrede uddannelsesvalg bankede virkeligheden hårdt på skolens dør i løbet af forholdsvis kort tid.

Foreningseje eller selveje?

Det var altså helt klart, at lovgivningsmagten og Undervisningsministeriet ikke ønskede, at den stigende statsfinansiering skulle betyde en mere eller mindre direkte pengestrøm til en del af erhvervslivets foreninger. Men for Aarhus Handelsstandsforening var det en klar prinsipsag: Man ønskede den fulde kontrol over sin handelsskole og ville for alt i verden undgå, at andre fik indflydelse herpå gennem medlemskab af en selvejende skoles bestyrelse. Og så længe foreningen ejede sin handelsskole, så havde man alt andet lige fuldstændig styr på forholdene. Men alt andet blev forholdsvis hurtigt alt andet end lige.

I 1966 blev Handelsstandsforeningen enige med Viby Sogneråd om køb af en grund af Viby Kommune, og byggeriet af den nye skole kom i gang i begyndelsen af 1968, efter at Undervisningsministeriet havde givet dets godkendelse til byggeriet i 1967. Det var hårdt tiltrængt, idet foreningen havde måttet indgå to lejemaal for at kunne huse alle elever.

Samtidig var den foreningsejede skole blevet ramt af den nye lovs begrænsninger. For al anden undervisning end lærlingeundervisningen fik skolen kun dækket 84 %

af sine udgifter til undervisningen af staten. Det gjaldt enkeltfagsundervisning, undervisning til handelseksamen samt efteruddannelseskurser. Foreningen prøvede nu forskellige krumspring for at undgå reduktionen i statstilskuddet: Ville der være en mulighed for at lade Århus Købmandsskole formelt stå for Handelsskolens undervisning? Eller et fælles udbud? Begge forslag blev afvist af Undervisningsministeriet.

For at bevare lærlingskolen som foreningsejet så bestyrelsen for Aarhus Handelsstandsforening sig nødsaget til at skille den resterende undervisning ud som en selvstændig (selvejende) institution: "Kursusvirksomheden ved Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole", der blev oprettet pr. 1. august 1968. Foreningen blev nødt til at acceptere, at der ud over fem repræsentanter fra Handelsstandsforeningen også blev udpeget et medlem fra henholdsvis HK og Århus Byråd til bestyrelsen. Alle var sikkert klar over, at denne løsning var forholdsvist kortsigtet, og det var da også et nederlag for handelsstandsforeningens bestyrelse, at hele handelsskolen ikke kunne fortsætte som foreningsejet. Blot et halvt år tidligere stod der følgende i et referat fra foreningens bestyrelsesmøde: "Alle bestyrelsesmedlemmer ønskede at bevare handelsskolens status som foreningsejet skole uden repræsentanter for stat, kommune og HK".

UDDANNELSESPLAN 1968-1969
KURSUSVIRKSOMHEDEN ved
AARHUS HANDELSSTANDSFORENINGENS
HANDELSKOLE
Skolen er en selvejende institution
Vester allé 8, 8000 Århus C

Men trods denne opdeling var skolens trængsler ikke forbi. For i sommeren 1968 oplevede skolen en kraftig tilbagegang i elevtilgangen til lærlingskolen på ca. 25 procent. Dette var en del af en større ændring i uddannelsesmønsteret i Danmark, idet flere og flere unge valgte den etårige uddannelse til handelseksamen i stedet for lærlingeuddannelsen. Dette ramte Handelsskolen, da det var Århus Købmandsskole, der havde udbudsretten til tre ud af fire af handelseksamens linjer.

Det er således lidt af et paradoks, at samtidig med, at foreningen havde sat byggeriet af en ny skole i gang, så ville der måske ikke være behov for denne skole, når den stod færdig i 1970. Dette forstørrede klart presset på Aarhus Handelsstandsforening og dens handelsskole. Samtidig stod Århus Købmandsskole i den modsatte situation. Det ændrede søgemønster mod handelseksamen - men også mod højere handelseksamen - betød et behov for flere lokaler.

Vejen mod fusionen

Et første møde mellem repræsentanter fra de to skolars bestyrelser i juni 1968 mandede ikke ud i andet end en gensidig orientering om hinandens problemer. Der blev ikke talt fusion men mest om, hvordan man bedst muligt kunne hjælpe hinanden med at se på lokaleressourcerne som en helhed.

På et bestyrelsesmøde i Aarhus Handelsstandsforening den 21. januar 1969 var der stadig enighed i bestyrelsen om at bevare Handelsskolen som foreningsejet, selv om Undervisningsministeriet endnu ikke havde godkendt kursusvirksomheden som selvejende, idet direktøren for Direktoratet for Erhvervsuddannelserne, O.I. Mikkelsen, anbefalede, at hele handelsskolen skulle gøres til en selvejende institution. For at fremme en løsning, som bestyrelsen kunne leve med, inviterede formanden, Henry J. Jakobsen, Mikkelsen til et møde i Århus den 3. marts 1969.

Inden mødet den 3/3 mødtes de to bestyrelser igen den 20. februar 1969 for at drøfte samarbejdet mellem de to skoler. Behovet var ikke blevet mindre siden sommeren 1968, da tilbagegangen i elevtallet for lærlingeuddannelsen kun var blevet forstærket. På mødet foreslog direktør for Viby Tømmerhandel, G. Valentin-Hjorth:

"(...) for egen regning eventuelt at sammenslutte de to skoler til én selvejende institution. Handelsskolen, der er landets ældste, kæmper stadig for at bevare sin status som foreningsejet trods et pres fra Direktoratet for Erhvervsuddannelserne, med hvis direktør O.I. Mikkelsen handelsstandsforeningen skal have et møde med den 3. marts om sagen. Skulle resultatet heraf blive, at handelsskolen for at få 100 procent tilskud til sin kursusvirksomhed, bliver tvunget til at overgå til at blive selvejende institution, kunne man vel lige så godt slå de to skoler sammen".

Valentin-Hjorth var både medlem af Aarhus Handelsstandsforening og Århus Købmandsskoles bestyrelse og dermed en meget central person. Så det var nok ikke helt tilfældigt, at det netop var "manden med dobbeltmandatet", der kom med de afgørende tanker. Det havde man sikkert aftalt i Århus Købmandsskoles bestyrelse.

I hvert fald bakkede de øvrige medlemmer af Århus Købmandsskoles bestyrelse på mødet op bag Valentin-Hjorths tanker, og formanden, Poul E. Svendsen, udtalte, at Århus Købmandsskoles bestyrelse på forhånd havde drøftet det fornuftige i en sammensmeltning.

Set fra Århus Købmandsskoles synsvinkel var der da også mange fordele ved en fusion, f.eks.: Handelseksamen og enkeltfagsundervisningen blev samlet på én skole, man fik plads til den stigende efterspørgsel på handelseksamen og højere handelseksamen, og skolen blev klart mere robust med tre afdelinger fordelt i forskellige områder af Aarhus. Svendsen udtalte også, at han var sikker på, at Århus Købmandsskoles forstander, Chr. Petersen, ville være positiv over for tanken, hvis ellers en fusion ”ikke vil forringe købmandsskolens status”.

Formand for Handelsstandsforeningen, Henry J. Jakobsen, deltog ikke i mødet, og ifølge referatet var der ingen af de øvrige fra Handelsstandsforeningens bestyrelse, der kommenterede Valentin-Hjorths tanker. Dog takkede næstformanden for den meningsudveksling, der havde fundet sted, og lagde vægt på, at de to bestyrelser hurtigt skulle mødes igen efter Handelsstandsforeningens møde med direktør Mikkelsen den 3. marts. Og at det var vigtigt, at Henry J. Jakobsen deltog i det næste møde.

Århus Handelsstandsforening og især dets formand, Henry J. Jakobsen, havde gode kontakter til Undervisningsministeriet og især til direktøren for Direktoratet for Erhvervsuddannelserne, O.I. Mikkelsen. Ifølge bogen *Årtusindet ud* var det O.I. Mikkelsen, der som Undervisningsministeriets ansvarlige embedsmand havde haft en afgørende finger med i spillet i forbindelse med valget af Henry J. Jakobsen som formand for Handelsskolekommissionen tilbage i 1962:

Med sin ligefremme og imødekommende fremtræden, sit engagement og sin stilfærdige jyske stædighed samt bistået af en betydelig politisk tæft lykkedes det O.I. Mikkelsen at skabe mulighed for, at undervisningsminister K. Helveg Petersen i maj 1962 med opbakning fra de involverede kredse kunne nedsætte Handelsskolekommissionen med Provinshandelskammerets formand, grosserer Henry J. Jakobsen, som formand.

Når Mikkelsen blev inviteret til Århus, så var det kutyme, at han kom dagen før et møde og overnattede hos Henry J. Jakobsen på hans ejendom Rodskov Strandgaard. Så kunne de to herrer få vendt problemstillingerne under tvangsfrie forhold, inden de øvrige bestyrelsesmedlemmer blev inddraget dagen efter.

I den aktuelle situation var der virkelig noget at tale om. Der var jo klart ved at ske et brud i bestyrelsens enige afvisning af tanken om Handelsskolen som selvejende institution. Valentin-Hjorth fremstod som realisten, der gennem sine tanker om en fusion forsøgte at få Aarhus Handelsstandsforening til at gå i offensiven. De andre bestyrelsesmedlemmer tænkte mere på kort sigt. Det

Osvald Ingemann Mikkelsen 1911-2002. Kommitteret i Undervisningsministeriet 1961-65 i forbindelse med erhvervsskolernes overførsel fra Handels- til Undervisningsministeriet. Den første direktør for Direktoratet for Erhvervsuddannelserne 1965-1978

handlede her og nu om at få en lovning fra Mikkelsen om Undervisningsministeriets godkendelse af Kursusvirksomheden som selvejende institution og om, hvilke forudsætninger der skulle opfyldes, før han kunne love en godkendelse. For Henry J. Jakobsen kunne det også være interessant at blive informeret om planerne vedrørende fremtiden for lærlingeuddannelserne, da der foregik politiske forhandlinger om en reform af disse. Spørgsmålet om institutionsform ville være fuldstændig afhængig af, hvordan disse forhandlinger faldt ud. Ville det være omsonst at blive ved med at kæmpe for skolen som foreningsejet?

Det lod det til, for i referatet fra mødet med Mikkelsen den 3. marts 1969 står der følgende:

Man drøftede tilskudsordningen og organisationsformen for Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole samt Kursusvirksomheden ved Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole. Man enedes om, at den nuværende organisationsform, hvorefter lærlingeskolen er foreningsejet og kursusvirksomheden en selvejende institution bibeholdes, idet man dog må forudse, at en nyordning i lærlingeuddannelsen samt i tilskudsformen vil kræve en ændring i denne organisationsform, formentlig senest i 1972. Man enedes også om, at man inden den tid skal undersøge mulighederne for en nyordning, eventuelt i forbindelse med fusion mellem Århus Købmandsskole, Aarhus handelsstandsforenings Handelsskole og Kursusvirksomheden ved Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole.

Terningerne var kastet. Måske var flere af bestyrelsesmedlemmerne blevet presset til at kaste dem? I hvert fald kom Undervisningsministeriets godkendelse af kursusvirksomheden hurtigt efter mødet:

Træmanden med liv i: Miniportræt af G. Valentin-Hjorth

Gilbert Valentin-Hjorth fødtes den 15. december 1916 i Grindsted og døde som 65-årig den 19. november 1982.

Han var fra barnsben meget interesseret i trævarer og fik en uddannelse inden for branchen både i Danmark og i udlandet

I 1945 var han som 28-årig medstifter af Viby Tømmerhandel og var direktør for virksomheden fra stiftelsen frem til sin tidlige død i 1982. I forbindelse med virksomhedens 25 års jubilæum i 1970 skrev Århus Stiftstidende:

Selv har Valentin-Hjorth ti tommelfingre. Hans sløjdkarakter i skolen var "Godt" [svare til 02 i dag], og han ødelægger stadig værktøj, materialer og fingre, hvis han forsøger sig. Men det forhindrer ikke, at den 53-årige tømmerhandler i dag er en af branchens kendteste med en 25 linjers liste over tilidshverv i Kraks Blå Bog. Branchen har brug for dygtige folk – men også selv om de ikke kan slå søm lige i.

På listen kan bl.a. nævnes, at han var medlem af Aarhus Handelsstandsforenings bestyrelse i 25 år fra 1955 til 1980 og af Århus Købmandsskoles bestyrelse fra 1956 frem til sin død 26 år senere. Derudover var han i perioder også medlem af bestyrelsen for Handelshøjskolen i Aarhus og Ikast Handelskostskole.

Som medlem af både Aarhus Handelsstandsforenings og Århus Købmandsskoles bestyrelse i det afgørende år op til fusionen var han som beskrevet den første, der ved de afgørende møder brød den udtalte enighed om at bevare foreningsejet. Og han var absolut ikke hvem som helst, men et meget afholdt medlem af de bestyrelser, han var medlem af. Så der blev lyttet til ham. Århus Stiftstidende skrev ved hans 50 års fødselsdag den 15. december 1966

Viby Tømmerhandel 1950

under overskriften: **En træmand med liv i:**

At man er træmand er absolut ikke ensbetydende med, at man er en dødbider. Det er direktør G. Valentin-Hjorth, medstifter af og daglig chef for Viby Tømmerhandel et lysende eksempel på. Tværtimod – hvor han færdes er der fart over feltet. Og hvor der sker noget, er han som regel at finde.

I forbindelse med hans død kunne man - også i Århus Stiftstidende - læse følgende i et mindeord fra en bestyrelseskollega inden for branchen:

Særligt kendetegnende for Valentin-Hjorth var hans usædvanligt venlige væsen. Han var afholdt af alle, og vi lærte ham at kende som en enestående god kammerat fra det allerførste møde.

Jeg har aldrig set nogen så hurtigt opnå sympati og tillid som han. Han blev afholdt af alle for sit gode humør. Altid en kvik og fornøjelig bemærkning gjorde ham utroligt populær.

Han havde en særlig evne og tolerance til at løse problemerne. De blev mindre, når man havde talt med Valentin.

Viby Tømmerhandel 1967

I skrivelse af 25. oktober 1968 har Kursusvirksomheden ved Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole ansøgt om godkendelse af vedtægterne for den selvejende institution Kursusvirksomheden ved Aarhus Handelsforenings Handelsskole.

Under henvisning hertil og de med Handelsstandsforeningen den 3. marts 1969 førte drøftelser, herunder spørgsmålet om en senere gennemførelse af en fusion mellem Århus Købmandsskole, Aarhus Handelsforenings Handelsskole og Kursusvirksomheden ved Aarhus Handelsforenings Handelsskole, skal man hermed meddele, at direktoratet vil være indforstået med at godkende det foreliggende vedtægtsudkast.

Selv om vi forstår historien baglæns og ved, hvordan de politiske forhandlinger om en fornyelse af lærlingeuddannelserne faldt ud med indførelsen af EFG, så må det betragtes som overvejende sandsynligt, at direktør O.I. Mikkelsen i forbindelse med sit møde under fire øjne med Henry J. Jakobsen forklarede formanden, at det ikke ville kunne betale sig at blive ved med at kæmpe for foreningseje som organisationsform. Men det var uden tvivl en bitter pille at sluge for Handelsstandsforeningens formand, idet han nok opfattede de to ejerformer som forskellen på, at skolen skulle fortsætte med at være erhvervslivets skole eller blive en hel- eller halvoffentlig institution.

Rodskov Strandgaard. Hovedbygningen er ifølge "Danske Gaarde" opført i 1902 i engelsk villastil i to stokværk med en lejlighed på 11 værelser.

Fusionen

I juni 1969 gik bestyrelsen for Aarhus Handelsstandsforening i gang med det konkrete arbejde frem mod en fusion. Bestyrelsen bad foreningens revisor, Svend Aarkrog, om at være behjælpelig med den praktiske gennemførelse af en sammenlægning af de to skoler. I et brev til revisoren den 20. juni 1969 skrev bestyrelsen følgende om baggrunden for ønsket om en fusion:

Af mange forskellige årsager har der de sidste år været stagnerende lærlingetilgang til handelsfagene, og den

prognose, hvorefter det var nødvendigt at bygge handelsskolen i Viby, synes derfor at have slået fejl, så det må befrygtes, at den nye skole ikke fuldt ud vil kunne udnyttes til sit oprindelige formål.

Af denne grund, men også fordi der af Direktoratet for Erhvervsuddannelserne lægges stor vægt herpå, og endelig af praktiske administrative grunde, ønsker Aarhus Handelsstandsforening gerne sin handelsskole og Århus Købmandsskole sluttet sammen. Købmandsskolens vedtægter som selvejende institution er jo allerede konfirmerede af ministeriet, så der skulle næppe være vanskeligheder ved at få disse vedtægter godkendt som fælles for de to skoler.

Den 29. juli blev Aarhus Handelsstandsforenings advokat, højesteretsadvokat G. Løber, involveret i fusionsarbejdet, og han mente, at det formelt "var naturligt at lade Handelsstandsforeningens Handelsskole overdrage til Købmandsskolen". Dermed lagde han sig på samme linje som Århus Købmandsskoles bestyrelse, der på et bestyrelsesmøde den 20. juni tiltrådte følgende formulering: "Ved eventuel fusion må den rigtigste løsning være at lade Århus Købmandsskole overtage Handelsskolen, da vor fundats er en af de lempeligste i landet".

I september 1969 forelå revisorens talmateriale til udarbejdelse af forslag til sammenlægning af de tre skoler. Vi skal jo huske, at kursusvirksomheden fra 1968 var skilt ud fra handelsskolen i en selvejende institution. Forudsætningen for revisoren var, at skolerne – bortset fra Kursusvirksomheden - inden fusionen skulle have lige store egenkapitaler (1,1 mio. kr. pr. skole), og at en overskydende kapital fra Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole skulle godskrives Handelsstandsforeningen. I forbindelse med Aarhus Handelsstandsforenings generalforsamling den 24. november 1969 kom planerne for en fusion til offentlighedens kendskab. I sin beretning gennemgik formanden, Henry J. Jakobsen, Handelsskolens organisationsform med Lærlingeskolen som foreningsejet og Kursusvirksomheden som selvejende institution og fortsatte:

"(...) det må dog forudses, at en imødeset nyordning i lærlingeuddannelsen samt i tilskudsformen vil kræve en ændring af organisationsformen, formentlig senest i 1972. Vi har derfor aftalt med ministeriet inden den tid at undersøge mulighederne for en nyordning.... Med henblik herpå har der i årets løb været ført forhandlinger om en eventuel sammenslutning af de to skoler og Handelsskolens kursusvirksomhed.... En sådan fusion vil naturligvis medføre, at vor handelsskole vil ophøre med at være foreningsejet, men hvor meget vi end kan beklage dette, tror jeg, at en sammensmeltning af

Chokoladekongen: Miniportræt af Henry J. Jakobsen

Henry Jakob Jakobsen blev født i Aarhus den 26. december 1921 og døde som 72-årig den 20. maj 1994. Han var søn af grosserer Henry Peder Jakobsen, som i 1918 sammen med sin bror Carl Jakobsen etablerede virksomheden Brdr. Jakobsen, der handlede med chokolade og slik. Carl Jakobsen døde under den spanske syge kort tid efter, og i 1943 startede virksomheden selv produktion af chokolade og slik under navnet Carletti (italiensk for lille Carl).

Henry J. Jakobsen blev uddannet inden for chokolade- og frugtbranchen suppleret med en HD-uddannelse i 1947. I 1954 blev han medindehaver af virksomheden og efter faderens død i 1955 overtog han virksomheden sammen med sin bror. I 1963 flyttedes produktionen til en stor nybygget fabrik i Skødstrup, (hvor den ligger endnu og hører under koncernen Givisco).

Ved faderens død overtog Henry J. Jakobsen nogle af hans bestyrelsesposter, bl.a. i Aarhus Handelsstandsforening og Den jyske Handelshøjskole, den sidste kun for en toårig periode.

Derimod fortsatte han i Aarhus Handelsstandsforenings bestyrelse og blev dets formand fra 1961 til 1973. I disse år var Henry J. Jakobsen en af de mest markante erhvervsfolk i Århus. Han var organisationsmand om en hals, og af hans mange bestyrelses- og formandsposter kan der ud over de allerede nævnte bl.a. oplistes følgende:

Næstformand for Landsforeningen af chokolade- og sukkervaregrossister 1955-1975

Formand for Provinshandelskammeret 1962-1965

Formand for Handelsskolekommissionen 1962-1966

Formand for Uddannelsesrådet for Handels- og Kontorfagene 1965-1971

Medlem af bestyrelsen for Aarhus Privatbank og Den danske Provinnsbank 1966-1974

Formand for Tivoli Friheden 1967-1974

Formand for Mommark Handelskostskole 1964-1968

Formand for styrelsesrådet for Den kongelige grønlandske handel 1965-1987

Medlem af bestyrelsen for Århus Købmandsskole 1970-1973

Uddannelse og uddannelsespolitik spillede, som man kan se, en afgørende rolle i hans mange gøremål. Som Provinshandelskammerets formand var han i 1964 initiativtager til etableringen af Mommark Handelskostskole og skolens første formand fra 1964 til 1968. Allerede i 1962 blev han formand for den 39 mand store kommission, som den nye undervisningsminister, K. Helveg Petersen, nedsatte til at reformere indholdet af handels- og kontoruddannelsen. I *Årtusindet ud* fik han følgende karakteristik:

Valget af Henry J. Jakobsen som kommissionsformand var et godt valg. Personligt var han altid veloplagt og generøs og som formand myndig og med store formidlingsevner.

Som formand for Provinshandelskammeret sad han i en nøgleposition. Den nødvendige reduktion af antallet af handelsskoler, som alle parter erkendte var nødvendig som konsekvens af den nye lærlingelov, forudsatte en positiv medvirken fra de lokale handelsstandsforeninger som ejere af handelsskolerne. Gennem adskillige møder med handelsstandsforeningerne landet over bidrog han meget til, at nedlæggelse af 2/3 [fra ca. 180 til ca. 60] af skolerne blev gennemført uden voldsom kritik.

I forbindelse med kommissionens arbejde var der i Politiken den 19. februar 1964 et portræt af Henry J. Jakobsen med overskriften: **Store sko på:**

Det var en sydfrugt, der faldt i Handelsskolekommissionens turban, at grosserer i sydfrugter og chokolade, Henry J. Jakobsen fra Løgten ved Århus blev dens formand. Engang i næste uge vandrer den kraftige, men høje mand, hvis skikkelse er et kompromis mellem de varer, han beskæftiger sig med, ind til undervisningsministeren og lægger den frisktrykte betænkning på hans bord. At kommissionen efter årelangt arbejde på at gøre handelsskolerne tidssvarende nu er nået så vidt, skyldes ikke mindst ham.

Gennem sit arbejde med Den Kongelige Grønlandske Handel fik Henry J. Jakobsen et meget tæt forhold til Grønland, og det udviklede sig til, at han og hustruen blev egentlige grønlandsfarere. I Århus Stiftstidendes omtale af hans 70-års dag i 1991, blev det fremhævet, at parret havde rejst til Grønland 25 gange.

HENRY J. JAKOBSEN
Formand fra 1961.
Tegning af Eiler Krag.

skolerne vil give en mere rationel administration og en mere fleksibel udnyttelse af skolernes lokaler. Det er derfor, bestyrelsen som anført under dagsordenens punkt b vil søge at få generalforsamlingens godkendelse af, at der arbejdes videre med disse tanker.

Under dagsordenens punkt b (Beretning om foreningens handelsskoler, Handelshøjskolen i Aarhus og Århus Købmandsskole og forslag fra bestyrelsen om sammenslutning af Århus Købmandsskole og Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole) gennemgik formanden de forskellige grunde til bestyrelsens ønske:

- Undervisningsministeriets pres med baggrund i den kommende reform af lærlingeuddannelserne
- Læringskolens stærkt faldende elevtal og dermed dårlige økonomi
- En styrket konkurrence vedrørende skolens andre uddannelser, idet disse også udbydes af Århus Købmandsskole.

Formanden lagde taktisk mest vægt på læringskolens dårlige økonomi i forbindelse med, at han bad om generalforsamlingens støtte til bestyrelsens forslag:

Som forholdene er nu, vil læringskolen give stadigt voksende underskud, som vore medlemmer må betale, så det må vel være i de herrers interesse at få underskuddet bragt ned ved en ændring af de bestående forhold.

Handelsstandsforeningens bestyrelse mener, at det må være korrekt at indhente generalforsamlingens godkendelse af, at der arbejdes videre med tankerne om en nyordning, og derfor har vi sat spørgsmålet om en sammenslutning af de to skoler på dagsordenen. Der foreligger ikke i dag noget konkret forslag til en eventuel sammenslutning. Vi ønsker blot en tilkendegivelse fra generalforsamlingen, som kan bemyndige os til at arbejde videre med tankerne om en nyordning og i givet fald træffe de fornødne aftaler med Undervisningsministeriet og andre kompetente instanser.

Generalforsamlingen gav bestyrelsen den ønskede tilslutning og bemyndigelse til at træffe de fornødne aftaler.

De lokale dagblade havde dagen efter som sædvanligt en massiv dækning af generalforsamlingen, og en af artiklerne i Aarhus Stiftstidende havde følgende overskrift: **Handelsskolen ikke længere foreningsejet** og refererede neutralt fra generalforsamlingen om sagen.

I løbet af foråret 1970 arbejdedes der på udarbejdelse af fusionsaftale og den bagved liggende økonomi. Det første udkast til aftale arbejdedes med navnet Aarhus Handelsskole og Handelsgymnasium og med nye vedtægter for denne. Dog drøftedes der parallelt hermed,

om man ”blot skulle benytte Århus Købmandsskoles godkendte fundats”. Allerede på et møde den 23. marts mellem Henry. J. Jakobsen, Århus Købmandsskoles formand, Poul E. Svendsen, advokat, revisor samt andre bestyrelsesmedlemmer var der enighed om, ”at der ikke skal laves nogen forandring i Århus Købmandsskoles vedtægter”, og det krævede en del ændringer i fusionsaftalen.

Man fandt det praktisk, at fusionen kunne ske med tilbagevirkende kraft fra den 1. april 1970, idet finansårerne før 1979 og dermed også skolernes regnskabsår løb fra den 1. april til den 31. marts. Den 1. april 1970 faldt også sammen med åbningen af den nye skole på Viemosevej samt kommunalreformen og dermed etableringen af den nye store Århus Kommune.

Der var også enighed om, at det var nødvendigt at invitere direktøren for Direktoratet for Erhvervsuddannelserne til et møde i Århus den 22. april med Henry J. Jakobsen, revisor Aarkrog og advokat Løber. Ud over fusionen ville man drøfte Århus Købmandsskoles ønske om at bygge en ny skole i Vejlbj til afløsning for bygningen i Hans Broges Gade. Hermed indledtes de konkrete forhandlinger om en Vejlbj-skole, som først afsluttedes over 23 år senere, da bygningen på Vejlbj Centervej stod færdig. Det nuværende HHX i Risskov.

Også denne gang var O.I. Mikkelsen på besøg hos Jakobsen på Rodskov Strandgaard aftenen før mødet, hvor Mikkelsen accepterede de fleste af Handelsstandsforeningens ønsker. Det er nok ikke en tilfældighed, at der i referatet af mødet ikke blev omtalt ønsket om at bruge Århus Købmandsskoles vedtægter. Men ellers var mødet præget af en positiv stemning, og Mikkelsen udtalte, at han i princippet kunne tiltræde fusionen på de foreliggende udkast. Mikkelsen støttede også helt tydeligt skolens ønske om at bygge i Vejlbj.

I planlægningen af skoleåret 1970-71 tog Århus Købmandsskole forskud på godkendelsen af fusionen, så allerede den 20. april 1970 forelå der en plan for fordelingen af undervisningen på de tre afdelinger:

Hans Broges Gade 2:

- Højere Handelseksamen
- Specialkursus (Merkonomkursus)
- Fagprøver (enkeltfag)

Vestre Allé 8:

- Handelseksamen
- Specialkursus (Merkonomkursus)
- Fagprøver (enkeltfag)

Viemosevej 1:

- Læringskole (handelsmedhjælpereksamen)
- Omskolingskurser

Sideblik: (Den manglende) inddragelse af medarbejderne

I løbet af det trekvarte år fra februar til november 1969, hvor planen om en fusion blev mere og mere konkret, var der ikke tale om, at medarbejderne blev involveret i processen. Så da fusionstankerne blev offentligt kendt i november, reagerede lærerrådet ved Århus Købmandsskole og sendte en skriftlig henvendelse til bestyrelsen for Aarhus Handelsstandsforening lige inden foreningens generalforsamling. Heri bad lærerrådet om et møde med ”kompetente repræsentanter for Handelsstandsforeningen” for at få en række forhold belyst:

- Begrundelse for sammenslutning
- Retningslinjer for dens udførelse, herunder vedtægternes bestemmelser angående bestyrelsens sammensætning
- Konsekvenser for det daglige arbejde på Købmandsskolen.

Henry J. Jakobsen sendte et svar 10 dage senere til lærerrådets formand, Knud H. Christensen, hvori han skrev, at generalforsamlingen ikke havde truffet en beslutning om sammenslutning:

Generalforsamlingen gav imidlertid sin fulde tilslutning til, at handelsstandsforeningens bestyrelse arbejder videre med disse tanker. Handelsstandsforeningen finder det ligesom De naturligt, at lærerrådet får lejlighed til at drøfte sagen med repræsentanter for handelsstandsforeningen, og så snart noget konkret foreligger, skal vi på ny sætte os i forbindelse med Dem.

Det gjorde der den 6. april 1970, hvor repræsentanter for begge skolers lærerråd blev præsenteret for den fusionsaftale, som begge bestyrelser havde godkendt. I Handelsstandsforeningens referat af mødet står der følgende:

Kl. 16 kom repræsentanter for skolernes lærerråd til stede og blev gjort bekendt med forslag til aftalen om skolesammenslutningen. Henry Jakobsen besvarede mundtligt de spørgsmål, som adjunkt Knud H. Christensen som formand for Købmandsskolens lærerråd havde stillet Aarhus Handelsstandsforenings bestyrelse i skrivelse af 23. november forrige år, ligesom en række andre spørgsmål fra lærerrådets side blev besvaret. Mødet hævet kl. 17.

Hvad der ellers blev drøftet på mødet ved vi ikke, men ud fra det brev, som lærerrådet ved Århus Købmandsskole sendte (efter et lærerrådsmøde) en uge efter til Handelsstandsforeningen, så var det tydeligt, at dette lærerråd tog fusionen til efterretning, men var utilfreds med selve processen:

Der var i lærerrådet fuld enighed om at tage fusionen til efterretning, ligesom alle gav tilsagn om at medvirke til fusionens udførelse i praksis.

Som nævnt på mødet den 6. d.m. føler lærerrådet sig imidlertid utryk ved den måde, fusionen er gennemført på, og der var enighed om at foretage en henvendelse til direktoratet om lærerrådets stilling.

Vedrørende indholdet i denne henvendelse henvises til vedlagte kopi af skrivelse af 14. d.m.

Brevet til direktoratet slutter med følgende:

Da lærerrådet [på mødet med bestyrelserne den 6. april] blev afæsket en udtalelse om fusionen, der kun manglede direktoratets accept, holdt man møde den 11. d.m. og vedtog enstemmigt at tage fusionen til efterretning.

Man vedtog endvidere enstemmigt at rette henvendelse til direktoratet og anmode om en drøftelse af lærerrådets stilling, idet man finder det betænkeligt, at en så vigtig beslutning kan diskuteres og foretages uden forudgående drøftelse eller blot meddelelse til lærerrådet.

Rådet er enig i, at fremgangsmåden ved fusionen er i overensstemmelse med de nuværende bestemmelsers bogstav, men rådet er tillige helt enig om, at direktoratets ønske om oprettelse af lærerråd ikke har fundet en tilfredsstillende løsning, når vigtige beslutninger – som f.eks. den omhandlede ændring i skolens organisation – kan træffes hen over hovedet på rådet.

Et flertal i rådet ønsker samtidig med en drøftelse af lærerrådets stilling en mere generel drøftelse af styrelsesforholdene på skolerne, specielt for så vidt angår bestyrelsens sammensætning og kompetence.

Direktoratets svar kendes ikke, men tiden var endnu ikke til særlig meget medarbejderindflydelse på arbejdspladserne, og slet ikke på de forholdsvist konservative handelsskoler.

Dette kan også ses ved fejringen af nybyggeriet på Viemosevej og fusionen knapt et år efter, den 29. januar 1971. Ved den officielle indvielsesreception blev der kun fra medarbejderside inviteret lærerrådsformændene på de tre afdelinger: Ulrik Navne, Kresten Skjærlund og Ejnar Kristensen. Dette fik lærerrådsformanden på Handelsstandsforeningens tidligere handelsskole, Ejnar Kristensen, til at sende et brev til Henry J. Jakobsen, hvori han skrev:

Af de oplysninger, jeg fik i telefonen [af Handelsforeningens direktør, E. Berg], forstod jeg, at lærerne ved skolen ikke skulle inviteres, hvilket jeg finder meget uheldigt, da jeg er sikker på, at det vil skabe stor utilfredshed blandt lærerne og derved virke uheldigt ind på arbejdsklimaet på skolen. Jeg vil derfor tillade mig at foreslå, at læringskolens lærere (altså de ca. 40 lærere, der underviser på skolen i Viby) inviteres til reception om eftermiddagen.

Om Ejnar Kristensen fik noget ud af sin henvendelse kan ikke læses direkte ud af kilderne. Der er noget, der tyder på, at Handelsstandsforeningen i sidste øjeblik inviterede samtlige lærere på Viemosevej til receptionen. Men de deltog ikke. Når nu Handelsstandsforeningen i første omgang ikke havde ønsket deres deltagelse, så ville de ikke være med. Formanden for lærerrådet på Viemosevej, Kresten Skjærlund, sendte følgende afbud på lærernes vegne:

Idet vi bekræfter modtagelsen af Deres breve angående en reception på skolen den 29. januar kl. 14.30, skal vi for god ordens skyld herved meddele, at vi ikke ønsker at være med til det nævnte arrangement.

Aarhus Handelsstandsforenings og Århus Købmandsskoles bestyrelser anerkendte formelt fusionsaftalen den 25. august 1970 og sendte den derefter til godkendelse i Undervisningsministeriet. Ministeriet svarede den 29. oktober, at fusionsaftalen var godkendt – dog under følgende forudsætning:

”Endelig anmoder man om, at der udarbejdes nye vedtægter for hele institutionen, da vedtægterne for Århus Købmandsskole – Århus Handelsgymnasium er udarbejdet før den nugældende tilskudslov.”

For Aarhus Handelsstandsforening var det et kardinalpunkt at undgå nye vedtægter, da man ønskede at bevare udpegningsretten til alle skolens bestyrelsesposter. Ministeriets krav om helt nye vedtægter ville til gengæld medføre, at både Århus Kommune og HK skulle være repræsenteret i skolens bestyrelse. Så på det første bestyrelsesmøde, efter at Handelsstandsforeningen havde modtaget ministeriets svar, besluttede bestyrelsen, at den ikke ville foretage sig noget, inden formanden havde drøftet spørgsmålet med direktør O.I. Mikkelsen.

Denne drøftelse havde formanden inden foreningens generalforsamling den 23. november 1970, og Mikkelsen godkendte mundtligt i denne samtale, at der ikke skulle udarbejdes nye vedtægter for den fusionerede skole. Dermed kunne formanden i sin beretning meddele generalforsamlingen, at *”vedtægterne for den sammensluttede skole bliver de for Købmandsskolen nu gældende, og skolens bestyrelse bliver altså Købmandsskolens nuværende og udpeges som hidtil”*.*

Den nye skole fik det mundrette navn Århus Købmandsskole, og på trods af opgivelsen af foreningsejet, var fusionen hermed - set fra Handelsstandsforeningens synsvinkel - formelt gennemført på en meget tilfredsstillende måde, og Henry J. Jakobsen kunne i sin beretning sige farvel til Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole efter 106 års eksistens:

Et kapitel i Aarhus Handelsstandsforenings historie er dermed afsluttet. Det kan beklages stærkt; men udviklingen har villet det således. Mange af foreningens medlemmer har i årenes løb ofret tid og kræfter på handelsskolen, og der skal i dag lyde en hjertelig tak til dem alle.

Sammensætningen af bestyrelsen afspejlede fusionen, idet generalforsamlingen genvalgte fabrikant Aksel Baunsgaard og nyvalgte købmand Aage Hermansen. Handelsstandsforeningens bestyrelse genudpegede direktør Poul E. Svendsen og tømmerhandler G. Valentin-Hjorth og nyudpegede Handelsstandsforeningens direktør og formand, Edvard Berg og Henry J. Jakobsen. Det betød, at Handelsstandsforeningens bestyrelse og direktør havde sat sig tungt på den ”nye” skole med fire

medlemmer af bestyrelsen: Jakobsen, Valentin-Hjorth, Hermansen og Berg.

Den øverste ledelse bestod af tre forstandere:

Vester Allé: Ejnar Schmidt (Lærlingeskolens tidligere forstander)
Vimosevej: Niels Grey Sørensen (nyudnævnt ved ibrugtagningen af Vimosevej; tidligere inspektør på Vester Allé)

Hans Broges Gade: Chr. Pedersen (Ledende forstander – senere direktør).

Indvielse af skolen på Vimosevej - fejring af fusionen

Den 20. januar 1971 holdt Århus Købmandsskoles bestyrelse sit første møde og konstituerede sig med Poul E. Svendsen som formand. På mødet var der meget at fejre: Undervisningsministeriet havde nu formelt godkendt fusionen (med de gamle vedtægter) og viste nu sin tilfredshed med den nye selvejende institution ved at tildele skolen forsøgsundervisningen for de nye grunduddannelser (den omtalte nyordning af lærlingeuddannelsen). Det havde hele tiden været ministeriets holdning, at forsøgsundervisningen skulle ligge i København og i Aarhus, og derfor havde direktør Mikkelsen arbejdet hårdt for at overbevise Handelsstandsforeningen om, at selvejret var den fornuftige løsning. Så Undervisningsministeriet kunne nu med tilfredshed se, at tingene faldt i hak.

Dermed var meget af usikkerheden for fremtiden fjernet. En usikkerhed, som havde været en del af processen mod opgivelse af foreningsejet samt byggeriet af den nye afdeling. Og i august 1971 startede de første seks klasser på EFG-basisåret inden for handel & kontor. Denne uddannelse trådte efterhånden i stedet for både lærlingeuddannelsen og handelseksamen og medførte en stor elevsøgning til den nyfusionerede skole.

Den 29. januar 1971 blev den nye afdeling på Vimosevej officielt indviet med både en reception og en middag på Hotel Marselis. Dette var samtidig en fejring af fusionen. Middagen var for nuværende og afgåede medlemmer af Aarhus Handelsstandsforenings og Århus Købmandsskoles bestyrelser samt Århus Købmandsskoles øverste ledelse - de tre forstandere. Denne gang var fruene ikke inviteret med.

Henry J. Jakobsen, Niels Grey Sørensen og Poul E. Svendsen på Vimosevej den 29/1 1971.

* Se note side 13

Fusionens betydning

Med de tre adresser og de tre markante bygninger havde Århus Købmandsskole nu den grundstruktur, som varede helt frem til 1990'erne. Godt nok betød disse 20 års vækst, at der blev behov for flere lokaler, men det blev løst gennem forholdsvis kortvarige lejemaal rundt omkring i Aarhus. Potentialet for, at den store skole også betød en meget stærk skole, blev dog ikke helt udnyttet. Samarbejdet mellem de tre afdelinger kunne godt have været bedre, især da man efterhånden kom til at udbyde de samme uddannelser, f.eks. Højere Handelseksamen. Desværre var der allerede inden fusionen også den udbredte holdning på afdelingerne, at fusionen ville betyde *"at man med tiden kan have fælles administration, mens skolerne skulle arbejde selvstændigt"*, som der stod i et referat fra Århus Købmandsskoles bestyrelsesmøde den 20. juni 1969. Det var altså en holdning, som deltes af bestyrelsesmedlemmer og nok også blandt skolens ledere.

Man taler i dag stadig om, at Århus Købmandsskole i disse mange år ikke bestod af én kultur, men af tre: Den fine og lidt selvhøjtidelige akademiske kultur fortsatte i Hans Broges Gade, en seriøs og meget pædagogisk-faglig kultur blev i løbet af få år grundlagt på Viemosevej, mens Vester Allé blev præget af en sjov og uhøjtidelig kultur.

Disse kulturer var så stærke, at de også dominerede de enkelte adressers satellitter, der efterhånden skød op. Som eksempel kan nævnes afdelingen på Vesterbro Torv, der hørte under Vester Allé. Dette billede varede helt frem til organisationsændringen i 1990. Denne ændring var netop et bevidst opgør med det manglende samarbejde og den afdelingsopdelte kultur. Nu samledes uddannelserne organisatorisk på tværs af afdelingerne, og det blev i løbet af 1990'erne forstærket med byggeriet af den nuværende HHX-afdeling i Vejlbj og overtagelsen af flere og flere bygninger på Sønderhøj i Vibj samt af samlingen af de enkelte uddannelser, f.eks. de to handelsgymnasier på Vejlbj Centervej og Viemosevej i 1997.

På trods af "disse skoler i skolen" så blev fundamentet for en stærk skole lagt med fusionen i 1970. Den blev grundlaget for den vækst i elevtal og i uddannelser, der har præget tiden helt op til i dag. Her tænkes først og fremmest på etableringen af it-uddannelserne i 1970'erne og den spæde start på de korte videregående uddannelser med dannelsen af Handelsakademiet i 1983 og med starten af Markedsøkonomuddannelsen i 1990. Disse uddannelser udviklede sig til Erhvervsakademiet, som i 2009 blev udskilt af Århus Købmandsskole som en selvstændig videregående uddannelsesinstitution: Erhvervsakademi Aarhus.

Der kan også nævnes den enorme vækst på HHX, der siden fusionen er gået fra et elevtal på ca. 250 til over 2.000 i 2025. Grundlaget for succesen bygger på skolens ambition om at udbyde kvalitetsuddannelser til gavn for erhvervsliv, offentlig sektor og ikke mindst for den østjyske ungdom.

Situationen i dag

I 2009 skete der en afgørende ændring for Århus Købmandsskole, da Erhvervsakademiet blev udskilt som selv-ejende institution (Erhvervsakademi Aarhus), idet man fra politisk side ønskede at adskille de videregående uddannelser og ungdomsuddannelserne. Det var et hårdt slag for Århus Købmandsskole, der dermed sagde farvel til over en tredjedel af skolens aktivitet. Tilbage var HHX, erhvervsuddannelsernes grund- og hovedforløb samt arbejdsmarkedskurser.

I forskellige sammenhænge forsøgte man fra skolens side at styrke skolen - også gennem forhandlinger om fusioner, og dette lykkedes i 2019 med fusionen med Handelsfagskolen. Dermed blev Danmarks stærkeste merkantile hovedforløbs-skole etableret. Inden da havde skolen også fejret sit 150-års jubilæum i 2015 med både en stor fest og et nyt navn - Aarhus Business College.

I den helt aktuelle situation med undervisningsminister Mattias Tesfaye som bannerfører for en omfattende reform af ungdomsuddannelserne - herunder etableringen af det erhvervs- og professionsrettede gymnasium - EPX - må vi forvente nye store ændringer i institutionslandskabet. Det kan fra den enkelte institutions synsvinkel se voldsomt ud, og mange vil begræde, at hæderkronede institutioner med en lang historie og kultur vil forsvinde. Dog må man i den situation være fordomsfri og tænke på, hvad der vil være det bedste for de unge og deres uddannelse. Her kan man bruge historien om fusionen i 1970 som et godt eksempel.

For selv om fusionen var en følge af nogle helt konkrete forhold og nogle klare ønsker fra lovgivningsmagten, så viste fusionen sig at være en rigtig god idé - også set fra en lokal synsvinkel. Men Handelsstandsforeningens bestyrelse stod for lang tid i vejen for de gode løsninger. Den nye Århus Købmandsskole blev meget hurtigt kendt og anerkendt, så ganske få år efter 1970 var det de færreste i Århus, der tænkte på, at der havde været en selvstændig handelsskole på Vester Allé.

Note:

* Først senere ændredes vedtægterne, således at bestyrelsen blev udvidet med en repræsentant fra HK, faglig sekretær John Dybdal, i 1976 og med en repræsentant fra Århus Byråd, Aksel Rasmussen, i 1985. Bestemmelsen om en paritetisk sammensætning af arbejdsgivere og arbejdstagere kom med erhvervsskoleloven, der trådte i kraft den 1. januar 1991. Samtidig fik medarbejderne og eleverne hver to medlemmer af bestyrelsen (dog i de første år alle fire uden stemmeret. Nu har én medarbejder og én elev stemmeret).

Kilder og litteratur

I) Utrykte kilder

Der er en klar begrænsning ved at bruge mødereferater som historisk kilde. Mange udtalelser på møder er ikke med i referaterne, og der har været masser af uformelle møder og anden dialog – vel at mærke uden referater - mellem de væsentligste deltagere gennem hele den beskrevne proces.

Aarhus Handelsstandsforenings Arkiv i Rigsarkivet, Viborg:

Beretninger fra Aarhus Handelsstandsforenings generalforsamlinger 1965-1972
Referater fra Aarhus Handelsstandsforenings bestyrelsesmøder og andre møder 1965-1972
Aarhus Handelsstandsforenings bestyrelses brevvæksling 1965-1972
Billeder

Erhverv Aarhus' arkiv:

Referater fra Aarhus Handelsstandsforenings bestyrelsesmøder 1965-1972

Aarhus Business College' historiske arkiv:

Referater fra Den jydsk Handelshøjskoles og Århus Købmandsskoles bestyrelsesmøder 1956-1985
Billeder

Samtaler med tidligere medarbejdere ved Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole/Århus Købmandsskole/Aarhus Business College

II) Trykt litteratur

Dagblade

Århus Stiftstidende
Demokraten
Morgenavisen Jyllands-Posten
Politiken

Andet

Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole 1865-1965. Udgivet af Aarhus Handelsstandsforening 1965.

Beretning 1905-1980 Århus Købmandsskole. Udgivet af Århus Købmandsskole 1980.

Århus Købmandsskole. 125 år med efterspurgt uddannelse. Udgivet af Århus Købmandsskole 1990.

Jubilæumsskrift 150 år [1865-2015]. Udgivet af Aarhus Business College 2015.

Årlige beretninger fra Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole, Århus Købmandsskole-Århus Handelsgymnasium og Handelshøjskolen i Århus. Udgivet af Aarhus Handelsstandsforening

Flemming Lind Hansen: Fra laug til lov. Handelsskolernes opståen. Udgivet af Danmarks Handelsskoleforening 1995.

Flemming Lind Hansen: I lovens tid. Handelsskolernes udvikling 1920-1965. Udgivet af Danmarks Handelsskoleforening 1998.

Årtusindet ud. Handelsskolernes udvikling 1965-2000. Redigeret af H. Bech Frandsen, A. Højsteen, C. Jørgensen, P.I. Olsen og N.H. Tetzschner. Udgivet af Danmarks Handelsskoleforening 2000.

Købmænd i Århus. Bidrag til handlens historie i Århus. Redigeret af Vagn Dybdahl. Udgivet af Aarhus Handelsstandsforening til foreningens hundredårsdag 2. oktober 1962.

Kraks blå Bog

Diverse hjemmesider

Ingen skole uden elever: Én af de seks klasser på Århus Købmandsskoles første årgang, der i august 1971 startede på efg-forsøgsundervisningen. Efg blev en fast del af erhvervsuddannelserne frem til begyndelsen af 1990'erne. Til højre står klassens lærer: Flemming Heilbuth

AARHUS BUSINESS COLLEGE

Tekst og Layout af
Knud Vestergaard Nielsen